

EPSU-EuroCOP-EUROMIL Projekt za sindikalna prava – sljedeći koraci

Za usvajanje, konferencija u Skoplju 22. septembra 2022.

Dvogodišnji projekt o sindikalnim pravima omogućio je raspravu o trenutnom stanju sindikalnih prava u javnim službama, nadgledanje transponiranja Direktive o transparentnim i predvidivim radnim uvjetima (TPWCD¹) u domaći zakon i upućivanje izvještaja Europskom odboru za socijalna prava Vijeća Europe o ključnim izazovima s kojima se suočavaju sindikati javnih službi. Također se raspravljaljalo o potencijalu sektorskog socijalnog dijaloga EU-a, koji se trenutno ponovno razmatra, za zaštitu ili uvođenje sindikalnih prava, o mogućim pravcima za pokretanje parnica putem Vijeća Europe i/ili MOR²-a u slučaju kršenja sindikalnih prava, te o tome kako sindikati mogu dobiti širu podršku javnosti za svoje kampanje.

Projekt je također financirao opsežan izvještaj Sveučilišta Ghent o stanju sindikalnih prava koji pokriva 32 zemlje (27 država članica EU-a i Albaniju, Crnu Goru, Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Tursku, zemlje kandidatkinje).

Istraživanje pokazuje razlike između, pa čak i unutar ispitanih zemalja i vrlo očigledne jazove između zakona i prakse; zemlje potpisnice Konvencija MOR-a 151 i 154 i/ili Europske socijalne povelje nisu izuzete od ograničenja, ali potonja pruža dodatni sloj zaštite i naknada.

Uz iznimku Skandinavije, Belgije i Nizozemske, sindikalna prava, koja su međuvisna – nema prava na kolektivno pregovaranje bez prava na organiziranje, nema stvarnog prava na pregovaranje bez prava na kolektivnu akciju – uglavnom nisu dostupna radnicima u uniformi. Ovaj anakronizam se također odnosi na većinu javnih službenika u Turskoj i na više državne službenike u Albaniji i Poljskoj.

U mnogim zemljama, pravo na kolektivno pregovaranje i s njim povezano pravo na štrajk također su ograničeni za civilne radnike, na osnovu javne sigurnosti ili kontinuiteta usluga. Nekoliko pozitivnih primjera u kojima svi radnici imaju koristi od sindikalnih prava su zemlje s jačim fokusom na demokraciju, socijalnu i rodnu pravdu, kao i sistem industrijskih odnosa, gdje se sindikalne federacije mogu udružiti sa sindikalnim konfederacijama.

Zabrane ili ograničenja tih prava predstavljaju prijetnju svim našim sindikatima i profesionalnim udrugama i postavljaju opasne presedane koji se mogu koristiti za ograničavanje prava tamo gdje ona već postoje ili uskraćivanje prava tamo gdje bi ih se moglo tražiti.

Na nivou EU-a postoje velike nedosljednosti u primjeni socijalnih direktiva EU-a u javnom sektoru. TPWCD (iz 2019.), koji je pokrenuo projekt, je najradikalniji primjer u kojem se kategorije državnih službenika, javnih hitnih službi, oružanih i policijskih snaga mogu isključiti iz novih prava koja se daju drugim radnicima.

Projekt je produbio suradnju između triju federacija i njihovu rješenost da zaštite i prošire temeljna prava na organiziranje, pregovaranje i poduzimanje kolektivnih akcija u svim javnim službama te da osiguraju da su svi radnici obuhvaćeni. Kako bi se zadržao zamah, sljedeći koraci formulirani su u odnosu na glavne teme o kojima se raspravljaljalo za vrijeme projekta. Dobra koordinacija između različitih sindikalnih organizacija na nacionalnom nivou, nivou EU-a i globalnom nivou od ključne je važnosti za postizanje pozitivnih pomaka.

¹ TPWCD – Transparent and Predictable Working Conditions Directive

² MOR – Međunarodna organizacija rada; Eng. ILO – International Labour Organization

Nacionalni nivo

Nikakve okolnosti, bila to ekonomska kriza, pandemija, teroristički napad, pa čak i rat kakav Europa ponovno proživljava, ne mogu opravdati zabrane sindikalnih prava, koja su temeljna ljudska prava. Organizirani rad, koji je dio socijalnog modela EU-a, uvijek je vodio društvenom i demokratskom napretku.

Ako policijske službe u nordijskim zemljama mogu organizirati, pregovarati i poduzimati (ograničene) kolektivne akcije, zašto se onda to isto ne primjenjuje u Irskoj, Malti ili bilo gdje drugdje? I ako vojno osoblje u nordijskim zemljama, Nizozemskoj, Belgiji, pa čak i Mađarskoj, između ostalih – može organizirati, pregovarati i poduzimati (ograničene) kolektivne akcije, zašto ne bi i u drugim zemljama?

Sindikalna prava također su ograničena za civilne radnike, na primjer u Mađarskoj ili Turskoj velike skupine državnih službenika ne mogu se učlaniti u sindikat, dok u Rumunjskoj pravo na kolektivno pregovaranje ne uključuje naknadu i stoga je zatvorskim službenicima uskraćeno pravo na štrajk od ekonomske krize 2008. godine. Nedavno je u Finskoj napadnuto pravo medicinskih sestara na štrajk, što ukazuje na to da se sindikalna prava nikada ne mogu uzeti zdravo za gotovo.

Podružnice se pozivaju da:

- distribuiraju izvještaj o istraživanju projekta svojim članovima, političarima i medijima. Bit će dostupan na 4 jezika³ (DE, ES, FR, IT), a njegov izvršni sažetak na 15.
- brane svoje osporeno temeljno pravo obavještavajući svoje relevantne europske federacije i istražujući mogućnost pokretanja parnica putem MOR-a i Europske socijalne povelje Vijeća Europe, koja predviđa sindikalna prava – vidi tekst niže.
- razmotre dodanu vrijednost vršenja pritiska na svoje vlade da ratificiraju konvencije MOR-a 151 i 154 i relevantne članke Revidirane Europske socijalne povelje (vidi tekst niže)
- Federacije će zadržati pristup koji je usmјeren na državu u odnosu na radnje u Vijeću Europe ili MOR-u, kratkoročno u: Mađarskoj, Rumunjskoj, Malti, Irskoj, Portugalu i Španjolskoj.

Na nivou EU-a

Minimalni pristup EU-a po definiciji znači univerzalni pristup, bez isključivanja bilo kojeg radnika. Tri federacije kao i ETUC⁴ brane primjenu socijalnih direktiva EU-a za sve radnike, u skladu s Poveljom EU-a o temeljnim pravima i Europskim stupom socijalnih prava.

Treba riješiti trenutačne nedosljednosti, isključenja ili ograničenja za oružane i policijske snage iz direktiva o radnom vremenu ili sigurnosti i zdravlju na radu, isključenje javnih uprava iz direktiva o pravima na informiranje i savjetovanje o restrukturiranju i kolektivnim otpuštanjima (vidi dolje: sektorski socijalni dijalog). S pozitivne strane, nedavno usvojena Direktiva o nacionalnim minimalnim plaćama odnosi se na javni sektor, kao i nacrt Direktive o transparentnosti plaća prema spolu (o kojoj se još raspravlja u Vijeću i Parlamentu).

Čekaju se konačne informacije o transponiranju TPWCD-a, posebno o tome koja je vlada EU-a iskoristila potencijalna izuzeća bez presedana (uveđena u posljednji trenutak u Vijeću), za državne službenike, hitne službe, uključujući vatrogasce, oružane i policijske snage iz prava predviđena u Poglavlju III. (npr. plaćeno osposobljavanje i predvidljivost radnog vremena). U vrijeme pisanja ovog

³ Bit će naknadno potvrđeno

⁴ ETUC – European Trade Union Confederation; BCS: Europska konfederacija sindikata

teksta, podružnice su izvijestile da je talijanska vlada isključila vojsku (karabinjere), policiju, zatvorske službenike i vatrogasce koji su obuhvaćeni javnim pravom, čime su isključeni iz kolektivnih ugovora; Estonija je uvela isključenje za sve državne službenike, što će se vjerojatno moći osporiti.

- U suradnji s ETUC-om, federacije će nastaviti pratiti situaciju i podržavati nacionalne podružnice da osporavaju isključenje kako bi isto bilo povučeno.
- U tom smislu, naglašava se da nisu dopuštena opća izuzeća svih državnih službenika (već „samo“ određene kategorije). Nadalje, ako se vlade odluče za izuzeća određenih grupa radnika, ta se izuzeća moraju temeljiti na objektivnim razlozima koja su djelomično definirana u Direktivi – ograničena na specifičnu prirodu obvezе ili uvjete zapošljavanja – i sudskoj praksi EU-a; objektivni razlozi također moraju biti u skladu s Poveljom EU-a o temeljnim pravima kao i Europskim stupom socijalnih prava. O ovim osnovama bi se u najmanju ruku trebalo pregovarati s relevantnim sindikatima. Daljnji detalji o „objektivnim razlozima“ dostupni su u izvješću [stručne grupe Komisije o transponiranju direktive](#). Federacije će istražiti isplati li se razvijati zajedničku definiciju EU-a.
- Tri federacije nastaviti će pomno pratiti zakonske prijedloge kako bi spriječilo da se takva izuzeća ponove.
- Federacije će osigurati usklađenost s kriterijima iz Kopenhagena za članstvo u EU, koji uključuju sindikalna prava kao dio ljudskih prava.

Sektorski socijalni dijalog EU-a

Socijalni dijalog EU-a, na međusektorskem ili sektorskem nivou, omogućuje pregovaranje o pravno obvezujućim minimalnim socijalnim standardima EU-a, ako to žele socijalni partneri i ako Komisija pristane transponirati sporazum u direktivu koju će Vijeće usvojiti, u skladu s člankom 155.2 TFEU⁵-a.

EPSU je pokrenuo sudski spor protiv dosad neviđenog odbijanja Europske komisije da putem direktive provede sporazum socijalnih partnera o pravima na informiranje i savjetovanje o restrukturiranju unutar vlada. Sporazumom se nastojalo popuniti prazninu u segmentu gore navedenih prava radnika na savjetovanje. Presuda iz septembra 2021. godine potvrđuje nepostojanje pravila i punu slobodu Komisije u pogledu budućih sporazuma socijalnih partnera.

Međutim, na političkom nivou, sudski spor je pokrenuo raspravu o nedostacima socijalnog dijaloga i Komisija trenutno preispituje pravila. Nakon dva desetljeća zastoja, međusektorski socijalni partneri uskoro će pregovarati o novom sporazumu o radu na daljinu (i o pravu na prekid veze), koji će biti pravno obvezujući. U centralnim vladama socijalni partneri upravo su usvojili sporazum o digitalizaciji za koji žele da postane direktiva, a plinski sektor istražuje mogućnost pregovora o direktivi. Sve to moglo bi pridonijeti obnavljanju socijalnog dijaloga u EU-u.

- Tri federacije procijenit će ishod revizije socijalnog dijaloga, koji će se sastojati od Priopćenja o socijalnom dijalu EU-a i Preporuke Vijeća o nacionalnom socijalnom dijalu koji su planirani za početak 2023. godine. Stav EPSU-a i EuroCOP-a, među ostalim europskim udruženjima sindikata, je da nema socijalnog dijaloga bez kolektivnog pregovaranja, te da diskrecijsko pravo Komisije treba ograničiti (vidi ovdje).
- Federacije će dodatno istražiti mogu li se i kako uspostaviti veze između oružanih i policijskih snaga i sektorskih odbora za socijalni dijalog za centralne/savezne vlade te lokalne i regionalne vlasti.

⁵ TFEU – Treaty on the Functioning of the European Union; BCS: Ugovor o funkcioniranju Europske unije

Vijeće Europe i MOR

Pokretanje parnica preko Vijeća Europe i MOR-a moguće je i čak preporučljivo. EUROMIL⁶ i EuroCOP⁷ posebno su bili aktivni u ovom području i postigli su izvjestan uspjeh za irske i talijanske vojниke, te nešto umjerenije rezultate za irske policajce. Više detalja o tome kako se to može učiniti dostupno je u izvještaju o istraživanju projekta i u prezentacijama na regionalnim seminarima kao i u izvještaju EPSU-a/ETUI-a o boljoj obrani i zaštiti sindikalnih prava, 2008., [ovdje](#).

Različiti nivoi djelovanja trebali bi se, u idealnom slučaju, kombinirati kad god je to moguće, jer svaki nivo/mehanizam ima svoje prednosti/nedostatke u odnosu na vrijeme koje je potrebno za dovršetak postupaka (koje je dulje u MOR-u nego u Vijeću Europe), kao i drugačiji status „sankcija“ (od političkih do pravnih ili polupravnih). Postupak podnošenja kolektivne pritužbe Odboru za socijalna prava Vijeća Europe traje u prosjeku osamnaest mjeseci, dok su slični postupci pred MOR-om dulji; procedure prijavljivanja su u prosjeku vrlo spore prije izricanja stvarnih sankcija.

Europski odbor za socijalna prava Vijeća Europe

Izvještaj koji su prošle godine u junu po prvi put podnijele tri federacije Europskom odboru za socijalna prava (ECSR⁸-u) Vijeća Europe pokriva neke od glavnih izazova s kojima se sindikati javnih službi suočavaju u ostvarivanju svojih prava na organiziranje, pregovaranje i poduzimanje kolektivne akcije ([vidi ovdje](#)). ECSR ga je pozdravio; ovo je prvi puta da je odboru dostavljeno horizontalni izvještaj, a ne izvještaj o pojedinoj zemlji.

Od 32 obuhvaćene zemlje, Turska je jedina zemlja koja tek treba ratificirati članke 5 (pravo na organiziranje) i 6 (pravo na kolektivno pregovaranje i na kolektivnu akciju i štrajk) Revidirane Europske socijalne povelje (RESC⁹). Međutim, Austrija, Luksemburg i Poljska napravile su opće izuzeće od prava na kolektivnu akciju, dok su Nizozemska i Srbija isključile vojsku.

Dodatni protokol uz Europsku socijalnu povelju koji predviđa sistem kolektivnih pritužbi tek treba ratificirati sljedećih 17 zemalja, što otežava izazove: Albanija, Austrija, Danska, Estonija, Njemačka, Mađarska, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Poljska, Rumunjska, Srbija, Španjolska i Turska.

- Podružnice će biti obaviještene o odgovoru ECSR-a na izvještaj federacija
- Federacije će razviti odnos s ECSR-om i poboljšati način na koji isti rješava pitanja sindikalnih prava u javnim službama

MOR

Temeljna prava na organiziranje i pregovaranje navedena su u Konvencijama MOR-a 87 (sloboda udruživanja i pravo na organiziranje) i 98 (pravo na organiziranje i kolektivno pregovaranje), koje su ratificirale sve zemlje obuhvaćene ovim projektom. Konvencije 151 i 154 o radnim odnosima i kolektivnom pregovaranju u javnim službama daju dodatna prava koja mogu pomoći sindikatima javnih službi. Prema Odboru stručnjaka MOR-a, legitimno je jedino isključiti (male grupe) viših dužnosnika odgovornih za upravljanje državom iz prava na organiziranje, pregovaranje i zajedničko

⁶ EUROMIL – European Organisation of Military Associations and Trade Unions – BHS: Europska organizacija vojnih udruga i sindikata

⁷ EuroCOP - neprofitna organizacija koja predstavlja glas europskih policajaca (op.prev.)

⁸ ECSR – European Committee of Social Rights

⁹ RESC – Revised European Social Charter

djelovanje. Što se tiče vojnih i policijskih ureda, to je prepušteno vlastima, ali to se ne može uzeti kao opravdanje za njihovo isključenje iz ostvarivanja ovih prava.

Mnoge zemlje nisu ratificirale konvencije MOR-a 151 i/ili 154: Austrija, Bugarska, Hrvatska, Estonija, Francuska, Njemačka, Irska, Litva, Luksemburg, Malta, Crna Gora, Poljska, Srbija, Turska.

- ✓ Iako sve zemlje koje su ratificirale konvencije 151 i 154 vojnim i policijskim snagama ne pružaju sva sindikalna prava, veća je vjerojatnost da će to na kraju i učiniti ako se te konvencije ratificiraju. Federacije će održati ciljane sastanke u zemljama kako bi dodatno raspravile mogućnosti ratifikacije Konvencija MOR-a 151 i 154.